

NYHETER

Telefon: 76 95 00 00

E-post: redaksjon@fremover.no

Tips: 76 95 00 57

SYKDOMMEN SOM RAMMER I DET STILTE

Da Rudolf plutselig rotet seg helt bort på flyplassen skjønte Gerd at det var noe galt.

ODD-GEORG H. BENJAMINSEN
oddbe@fremover.no

For åtte og et halvt år siden skulle ekteparet Rudolf Skavik (87) og Gerd Skavik (81) på ferie til Italia. Da de var kommet til Gardermoen oppdaget de at noe ikke stemte.

- Han ble så merkelig. Vi hadde det bare bra, og så ble han helt stille, innleder Gerd Skavik.

Rudolf gikk mot toalettet. Han husker det ikke selv, men kona har full kontroll på den tankevekkende episoden.

- På ett eller annet tidspunkt må han ha rotet seg helt bort. Vi fant han ikke. Han hadde da alltid vært helt frisk, bortsett fra at han har dårlig syn, forklarer Skavik.

Meget svakt syn

Synet har gradvis blitt mer og mer svekket etter at han fikk blodpropp i øynene. Først det ene, og så det andre. Per i dag har Rudolf bare ti prosent syn. Men det var ikke det som gjorde at han forsvant på Gardermoen. Synstapet hadde han klart seg med. Det ingen visste da var at Parkinsons sykdom for første gang hadde slått til.

Heldigvis kom Rudolf til rette igjen, og ferien gikk helt fint.

- Da vi kom hjem igjen innså jeg jo at jeg ble nødt til å følge ekstra med han, forteller Gerd.

Trenger ikke si så mye

Rudolf prater lite. Parkinson rammer nemlig stemmebåndene og. Stemmen blir svakere og endrer klang. For Rudolfs del vil det si at han er fämælt. Men det går fint. Etter over 60 års ekteskap er Gerd sikker på hvilke ord han vil ytre. Sikker er hun også på hans ønsker og behov. Og uansett hvor ille han måtte ha det, hvor ustø han er ned trappen, hvor skjelven han er når han lager seg mat, hvor

tungt det er å komme seg opp av sengen - så klager han ikke.

- Han sier ikke ett ord om hvor ille han har det. Han har aldri klaget over noe. Det er vel vår fremste styrke, sier Gerd.

En real handyman

Noen slag for baugen har de selvsagt fått. Etter Italia-turen begynte symptomene på Parkinson å snike seg inn i deres fredelige hjem i Beisfjordveien. Som Rudolf har bygget selv i 1962. Og siden den gang har han stadig pusset opp, skrudd rør, spikret vegger og tak, saget listverk, hamret på plass trappe-trinn.

- Alt som er bygd og ordnet i dette huset har Rudolf sørget for, oppsummerer Gerd.

For han har alltid vært en fingernem mann.

- Pappa var smed. Og i mange år var jeg på Ofotens Bilruters verksted, forteller Rudolf om hvor han har lært alt.

Selv etter han hadde vært hos nevrolog og fått utredet at han har Parkinson ønsket han å fortsette livet som handyman på Øra.

- Men for noen år siden innså han at han ikke maktet mer. Han var å skulle bestille ny balkongdør. Han har jo alltid ordnet alt. Men så måtte han be om å få noen til å sette den inn og. Det var et nederlag for han å måtte be om det, erindrer Gerd.

Flere uheldige følger

Døren kom på plass, men som det første som ikke Rudolf har ordnet selv. Parkinsonen har omsluttet han mer og mer.

- Jeg kan bli fantastisk svimmel av det, beskriver Rudolf.

Det spesielle med Parkinson er at det forarter seg svært forskjellig fra pasient til pasient. Dette gjør også at det er meget vanskelig å stille den riktige diagnosen. Og ikke minst skrive ut de riktige medisinene. Medisiner skrives ut på bakgrunn av symptomene, men Parkinson er en lei følgesvenn, den sier ikke alltid fra om hva den skal gjøre i neste trekk.

- Det blir jo for eksempel til at det er tungvint å dra på restaurant å spise. Det går greit når jeg

STÅR HAN AV: Rudolf Skavik (87) og Gerd Skavik (81) har lært seg å leve med Parkinson. Samtidig ønsker de økt kompetanse

skjærer opp alt og gjør det klart til han. Men så snart han skal ta maten til munnen kommer problemene, sier Gerd.

En av deres største utfordringer er trappa mellom de to etasjene i huset.

- Vi merker det mer og mer at det er vanskelig. Jeg må jo ofte støtte han opp og ned. Du kan tro at jeg kjenner det i armene etter alle disse årene. I vinter forslet jeg meg på snømåking. Jeg har vondt i den ene armen etter det. Og da har det blitt enda vanskeligere for meg å hjelpe han.

Løsningen deres på sykdommen har i stor grad vært å bite tennene sammen og klare seg best mulig. De anser seg som rike. Tre barn har de fått sammen. Ett har de mistet. To er igjen, samt tre barnebarn. Livet har både smilt og vist finge-

ren til ekteparet Skavik. Samtidig kunne de ønsket seg mer hjelp. Eller snarere informasjon om sykdommen.

- I Narvik er det jo ingen som har ekspertise på Parkinson. Legene vet jo ingenting om det. Hvordan skal man få den riktige behandlingen når ingen vet hva som er galt?

Gerd spørsmål ut i luften er et hun har stilt seg gjennom mange år. Hun har ikke blitt klokere. De har oppsøkt hjelp. Rudolf har vært hos spesialister i Tromsø. De har deltatt på kurs. De har rett og slett opplevd at det finnes kunnskap om sykdommen som kan være hjelpsom for dem, men ikke i Narvik.

- Det burde vært i hvert fall en lege i byen som har dette som sitt spesialfelt, er Gerd klar på.

De de frykter aller mest er at

de blir nødt til å flytte fra huset sitt.

- Jeg har det jo i bakhodet. At vi en dag blir nødt til det. Det som stikker mest i meg er at vi har barn og barnebarn. Hvis vi skal inn på en omsorgsbolig har vi jo ingen plass til dem, påpeker 81-åringen.

Må ta seg av Rudolf

Gerd Skavik har bil. Og det er hun sjeleglad for.

- Det var tungt for Rudolf da han måtte levere inn førerkortet, men det var på grunn av synet. Hadde ikke jeg kunnet kjøre bil hadde vi nok hatt det svært utfordrende nå, sier hun.

For de er glade i å dra på tur. Det trenger ikke å være de lengste.

- Men det er jo godt å komme seg litt ut av huset, forsikrer Rudolf.

Fremover arbeider etter Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens faglige utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund. Adresse: Prinsens gt 1, pb 48 Sentrum 0101 Oslo. Tlf 22 41 56 80, faks 22 41 19 80.

Christian S. Andersen, sjefred./adm. dir
Anders Horne, nyhetssjef
Roger Danielsen, deskleder
Frode Danielsen, journalist
Ann-Kristin Hanssen, journalist
Ragnar Bøifot, journalist
Kristoffer Klem Bergersen, journalist
Jan Erik Teigen, journalist
Kjell Kolsvik, journalist
Fritz Hansen, journalist
Andreas Haakonsen, journalist
Terje Næsje, journalist
Odd-G. Hergot Benjaminsen, journalist
Ann Kvanmo, journalist

ALLE

...nse på sykdommen.

FOTO: ODD-GEORG H. BENJAMINSEN

Styrken hans er at han har Gerd. Og Gerds styrke er at hun må ta seg av Rudolf.

- Etter hvert innså jeg at jeg er mer eller mindre bundet til han på grunn av sykdommen. Og ikke bare til han, men til huset her. Jeg kan dra ut til byen i noen timer. Samtidig har jeg jo alltid i bakhodet at han er hjemme. Man blir helt klart låst på grunn av dette, forklarer Gerd.

Likevel, både han og henne har faktisk hverandre. Det er det ikke alle som er forunt.

- Jeg tenker mye på dem som sitter alene. Det er nok mange som sliter med dette og andre ting, men som ikke har noen til å hjelpe seg, sukker Gerd Skavik.

FÅ BORT SKAMMEN: Det oppfordrer fra venstre: Vigdis Kristensen, Edvind Kristensen, Arnt Zimmermann, Evy Vik og Mayliss Maristad.

LIVET BLIR EI OMSTILLING

Foreningen ønsker å fjerne skammen knyttet til sykdommen.

Narvik og omegn Parkinsonforening feiret i år sitt 30-års jubileum. Nylig hadde de ei utstilling på Narvik bibliotek, for å sette fokus på sykdommen. Mange har den nemlig uten at de vet om den. Og mange ser folk som de ikke aner at sliter med Parkinson.

- Det som er med dette er at det ikke bare rammer den som får det, men også ektefellen, sier Arnt Zimmermann.

Han er ektemannen til Evy Vik. Hun er rammet av Parkinson. Gjennom foreningen, og utstillingen ønsker de å øke oppmerksomheten på sykdommen, samt legge press på helsemyndighetene.

- Mange skammer seg over å ha dette. Et av de mest typiske symptomene er jo skjelving. Og da blir det til at mange holder seg hjemme. I tillegg rammer Parkinson stemmebåndet, slik at de prater lavere og mindre. Vi har også sett at håndskriften blir mindre og mindre, eksemplifiserer Zimmermann.

Alt dette fører til at mange av dem som får sykdommen blir innesluttet.

- Og det gir jo igjen andre ringvirkninger. Hele livet blir ei omstilling, påpeker han.

- Det skulle ikke være noen grunn til å skamme seg, fortsetter han.

Som aktivt medlem i foreningen som i dag teller 45 medlemmer har han engasjert seg for å øke kompetansen i helsevesenet.

- Det er altfor få leger som kan noe om dette. Og i hvert fall ikke her i Narvik. Det blir prø-

ving og feiling. Parkinson kan ha 70 ulike symptomer. Så da er det veldig vanskelig å få de rette medisinene og den rette behandlingen, legger han til.

I dag antas det at det finnes 8.000 Parkinson-pasienter i Norge, men svært mange av dem som har det er ikke klar over det selv. Sykdommen utvikler seg nemlig gradvis. Og det var nettopp gradvis at Edvind Kristensen merket at noe var galt.

Innså at han var rammet

- Jeg har jobbet i mange år med regnskap. Men så merket jeg at tempoet mitt ble tregere. Da var det tre-fire år siden jeg hadde fått diagnosen. Jeg skjønnte at det måtte ha en sammenheng med det, sier Kristensen.

Med tidsfrister og arbeidspress ble det nær sagt umulig å holde det gående. I en kort periode gikk han ned til å jobbe halv stilling. Etter kort tid gikk det imidlertid opp for han at heller ikke det gikk. Så for seks år siden ble han nød til å tre ut av jobben, og han har siden da vært uføretrygdet.

Han er bare en av mange som sliter med sykdommen, men hvor mange som har det i Narvik kan ikke Narvik og omegn Parkinsonforening svare på.

- Det er svært mange som har det som ikke vet om det selv, og så er det mange som vi ikke når ut til. Dermed kan vi ikke si det nøyaktige antallet, sier Zimmermann.

Bemerkelsesverdig for sykdommen er at pasientene blir lammet av det de kaller for en «on/off-periode». I «on» er man på og fungerer som normalt. I «off» stopper det meste helt opp. Og de kan eksempelvis

bruke svært, svært lang tid på å betale i butikken.

- Det verste stedet du kan plassere en med Parkinson er i køen ved sikkerhetskontrollen på en flyplass. Når man blir stresset blir det bare enda verre, forklarer Kristensen.

Ønsker samarbeid

I utstillingen deres ble det vist bilder av folk i nær sagt alle aldre. Unge familiemenn med barn, middelaldrende kvinner og eldre av begge kjønn. På bildene er det ingen ting som kunne sladre om at de sliter med sykdommen, men tekstene under levnet ingen tvil.

For at flere skal få den hjelpen de trenger skal Parkinsonforeningen ha møter med hjemmetjenesten i Narvik kommune. Målet er at de som jobber i hjemmetjenesten, og daglig er ute blant mulige offer for sykdommen, skal avdekke og følge opp pasienter.

Enhetsleder for hjemmetjenesten, Snorre Slyngen, opplyser at de allerede har et stort fo-

kus på nettopp det.

- Vi jobber ikke spesifikt opp mot Parkinson, men generelt er vi veldig bevisste på dette, forteller Slyngen til Fremover.

Videre sier han at de har tett dialog med fastlegene til pasientene deres. Skulle det være noe de er bekymret for tas det opp.

- Det er som regel ikke noe problem å få tillatelse til å konkrete fastlegene. En generell utfordring er nok at mange ikke sier ifra om hva som feiler dem. De holder det tilbake. Og en ting er det vi ser mens vi er der. En annen ting er hva som skjer mens de er alene, påpeker Slyngen.

Han er positiv til at Parkinsonforeningen ønsker møter med hjemmetjenesten.

- Vi har godt inarbeidede rutiner for å avdekke ulike sykdommer allerede, men deres engasjement er svært positivt, avslutter Slyngen.

Transport-Narvik glemt?

Har regjeringen glemt Narvik i transportpolitikken?

Åpent møte torsdag 11.05 kl. 19-21.

Sted: Biblioteket, Det 4. hjørnet.

Innleder: Eirik Sivertsen, nestleder i Stortingets transportkomite.
Innlegg: Åsunn Lyngedal, Narvik, stortingskandidat.

Tema:

- By-tunell, Ofotbanen og nordnorske transportprosjekt.
- Hva er det økonomiske handlingsrommet? Klimautfordringer, og den teknologiske utviklingen.

Vi ønsker alle velkommen!

Arrangør: Narvik Arbeiderparti